

ADDIF 25 ANYS

ELEMENTS PER A UNA BONA CONSTRUCCIÓ FAMILIAR

Fent balanç

Vinyet Mirabent Junyent
Psicòloga Clínica. Psicoterapeuta
Directora del CMP i de l' Equip d' Adopció
Fundació Vidal i Barraquer. Barcelona 1

FA 25 ANYS: PERQUÈ ADOPTAR?

Necessitat dels adults ... Necessitat dels menors

Dret dels pares ... Dret dels menors

Fa 25 anys:

- ✓ **Manca d' experiència** com a societat: Institucions, professionals dels diferents àmbits, mitjans comunicació, famílies (associacions pares...)
- ✓ L'adopció: discurs social i dels sol·licitants decantat cap el dret dels pares. Dols pels llargs i dolorosos processos d'infertilitat: **“dret” a tenir un fill.**
- ✓ Mirada escèptica/desconeixedora cap a l'adopció com un forma diferent de fer família amb característiques pròpies i més difícils.
- ✓ **Qüestionament de la diferència família biològica/família adoptiva.** Orígens: perquè un nen havia de saber que era adoptat? O “si ho sap de petit ho aniria integrant i no li provocaria cap inquietud”. Negació família biològica.
- ✓ **Qüestionament del procés de formació i idoneïtat** per adoptar: obligació / tràmit. Greuge comparatiu amb els pares que tenen fills biològics.

FENT CAMÍ. ELEMENTS PER A LA CONSTRUCCIÓ DEL VINCLE

- 1. Projecte adoptiu realista i sòlid:** Motivació adequada, comprensió de la realitat del menor en situació adopció.
- 2. Ajudar i promoure la integració del fet de ser adoptat front a “saber que s’és adoptat”:** actitud activa, observadora. Orígens: transparència, comunicació oberta, fluida, presència de la família biològica en el discurs, “mare biològica”. Tractar el “ser diferent”
- 3. Donar importància de les petjades del abandó:** aprofundiment en com es pot expressar en el present la por a ser deixat.
- 4. Tenir present l' importància de la raça pel fill: ajudar a integrar el ser diferent.** Paper de la família, família multiètnica ... Societat ...
- 5. Funció dels pares: reparadora, integradora.** Comprensió de les conseqüències de les mancances i carències del fill. Comprensió de dificultats escolars si es donen.

1. PROJECTE ADOPTIU REALISTA I VIABLE

Dols elaborats

- ✓ La col·lusió entre el dol del fill i el dels pares genera una conflictiva de gran densitat emocional, de difícil resolució.
- ✓ A l'adolescència els sistemes defensius precaris de la infància s'esfondren i apareix la segona fase del dol pendent: la ràbia acumulada, l'odi.
- ✓ Són els pares els que han d'estar disponibles i posar paraules a les experiències (fets i sentiments) del fill, per que es pugui iniciar l'elaboració del dol. Sol no podrà.

Comprensió de la realitat del menor en adopció i disponibilitat emocional

- ✓ Necessitat d'elaborar l'abandó i l'adopció. Sentiments diversos.
- ✓ Necessitats d'adaptació progressiva.
- ✓ Diferències en els ritmes d'evolució de fills criats en família.
- ✓ Necessitat de reparar carències.
- ✓ Acceptació de les limitacions que el fill/a pugui tenir.

2. IMPORTÀNCIA D' INTEGRAR: ORÍGENS / ABANDÓ

- L'adopció És una realitat amb la que l'adoptat conviu **tota la vida**
- **Adopció i abandó**: dues realitats indissociables.
- Saber-se abandonat genera, des de la infància, sentiment de buidor, **culpa**, ruptura en la història personal i múltiples interrogants.

Sentiments de **inferioritat i desvalorització**, poca confiança en sí mateix, **baixa autoestima**. Sentiment de **pèrdua**.

Necessitat d'entendre i entendre's, d'acceptar-se. Necessitat de superar i elaborar el dol de la pèrdua.

Està en joc la construcció de la pròpia identitat i el sentiment de pertinença a la família.

2.TENIR CLAR QUE ...LA CERCA / INTEGRACIÓ DELS ORÍGENS: TÉ DOS EIXOS

En relació als adoptius:

- Saber perquè els pares adoptius el van adoptar. Saber del seu desig, la seva ètica.
- Cerca la “veritat” emocional: quin sentit té la seva presència a la família. L’ autenticitat de la seva inserció.

En relació als biològics:

- Interrogants i buits: Per què? Qui són i on estan? Té germans?...
- Necessitat d’ elaborar la **pèrdua i el dolor**: procés d’ integració.
- Necessitat d’ entendre’ s a si mateix. Acceptar el que té d’ ells i no sap.

Gran dificultat a l’ adolescència per manejar-se amb la presència de les dues famílies, una real i l’ altra imaginada.

El que cerca és trobar **un sentit al que li ha passat**.

Necessita **temps** per elaborar. Necessita un **entorn afectiu i contenidor**. Necessita poder **comunicar per elaborar**.

2. CONSEQÜÈNCIES DEL SILENCI

No posar paraules amplifica les conseqüències emocionals dels dols i els conflictes.

- El silenci comunica alguna cosa **perillosa**, greu o terrible...
- Construcció de **fantasies negatives** de si mateix sense recursos interns ni externs per afrontar-les.
- Fantasies ocultes sobre els pares adoptius i els biològics. **Món intern paral·lel.**
- **Risc pel vincle** entre pares i fill, la relació mútua es pot fer conflictiva i agressiva.
- Risc per a l'adequada construcció de la identitat, des de la infància fins a l'adolescència: no pot construir-se des de la vessant positiva, en la interacció amb els pares.

**Es posa en dubte el sentit de pertinença a la família i de la construcció sana de la pròpia identitat.
Identitat adulta poc integrada.**

2. CAPACITATS DELS PARES QUE AJUDEN

En relació al orígens i adopció

- **Capacitat pel dol:** haver connectat amb el dolor de les pèrdues pròpies, suficientment elaborades ara, per així estar a prop de les del fill.
- **Honradesa** i transparència en la decisió d' adoptar i en el procediment.
- Capacitat per **viure l'adopció como un relleu:** legitimar la història prèvia del fill. Obertura comunicativa*, normalitzar els pensaments i sentiments del fill:
Dialogar, intuir, acostar-se i acostar-lo al que no pregunta.
Suportar el dolor del fill.
- **Revisar les fantasies sobre els progenitors del fill:** condicionen com i què transmeten al fill.
- Establiment de **rituals de pertinença** que proporcionen contenció. Establir estratègies dins de la família i fora per integrar l'adopció, la cultura i raça diferents

I això al llarg de tota la infància. És una actitud interna des del moment en que s' adopta

2. PERCEBRE / CAPTAR LES DIFERENTS FORMES EN QUE S' EXPRESSA EL CONFLICTE DEL ABANDÓ

- ✓ **Dissociació – negació. Submissió / passivitat.**
- ✓ **Actuació del abandó: Mentires /confusions/manipulació /furts. Fer-se expulsar.**
- ✓ **Projecció de la ràbia: Agressivitat, violència, desesperació.**
- ✓ **Abandó i trauma: L'impacta de traumes/maltracta. ansietats confusionals, actuacions de risc.**
- ✓ **Diferència racial: Accentua l' abandó. Dubtes de pertinença.**

2. ÀREES EN QUE ES POT MOSTRAR L'ABANDÓ

- ✓ Separacions temporals dels pares (anar a dormir, quedar-se amb cangurs, colònies .. : plor, desesper, enrabiades.
- ✓ Naixement o arribada de germans: gelosies més intenses ...
- ✓ Provocacions en les relacions familiars
- ✓ Reaccions d' entrada a l' escola.
- ✓ Inquietud en les relacions amb iguals: sentir-se fora ...
- ✓ Relacions d' amistat: intensitat front petits conflictes, submissió, domini ..
- ✓ Relacions parella, adolescència, joventut, món adult

3. ENTENDRE LA PUBERTAT I L' ABAST PSICOLÒGIC DELS CANVIS CORPORALS

GENÈTICA

IDENTITAT

3. CONFLICTIVA I PROCÉS D' INTEGRACIÓ DE LA NOVA IMATGE CORPORAL

La qualitat del procés d'integració dependrà de:

- Intenses sensacions corporals que **reactiven anteriors i oblidades experiències infantils** vinculades a les relacions primerenques amb figures parentals.
- **Les experiències traumàtiques primitives** impedeixen el procés d'integració. No es van poder integrar sentiments i sensacions i ara emergeixen novament davant la nova explosió sensorial que desorganitza i desarticula el cos i la ment.

És un procés complex, influït per:

- La qualitat dels primers vincles que s'han interioritzat, la relació amb els pares externs i la identificacions que ha establert amb ells.
- Els seus iguals (amb qui comparteix inseguretats i mimetismes).
Necessita la uniformitat grupal ja que encara no és capaç de definir-se. Cerca amb ansietat l'aprovació del grup.
- També cerca i necessita, sense reconèixer-ho, l'aprovació dels pares.

3. EL COS MARCA LA IMPOSICIÓ D' UN DESTÍ FAMILIAR

Pot sentir-se més o menys orgullós de la pertinença i amb això consolidar en més o menys la seva identitat. Pot ser alhora una constatació que genera inseguretat, desconcert, i de vegades certa despersonalització: “no sé qui sóc, ni el que vull, ni quin desig tinc

La nostra identitat es construeix des de la pell, des de la carícia de la mare, des de la seva mirada, que incideix en la mirada sobre nosaltres mateixos. L'aparença és una dimensió important de la nostra identitat. Una personalitat fràgil substitueix i cerca l'estabilitat mitjançant la seva aparença

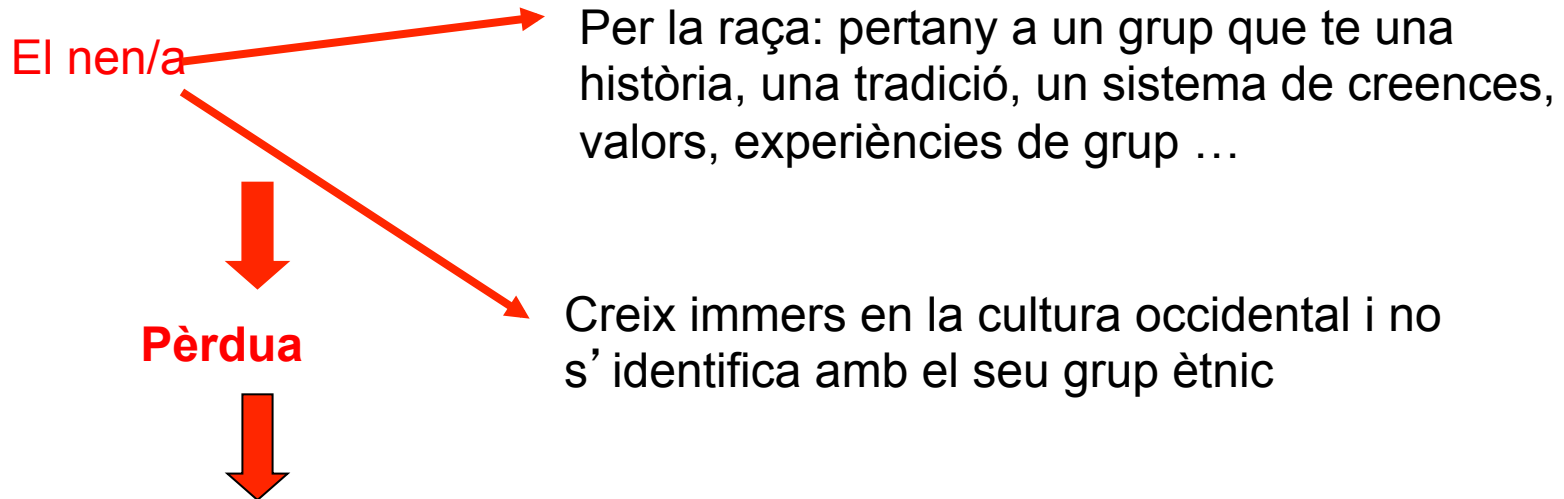
En els adoptats major complexitat: Genètica diferent

4. IDENTITAT RACIAL

4. IDENTITAT RACIAL

- Es una part de la identitat global de la persona (que té altres identitats, sexual, religiosa, física ...)
- La identitat racial implica:
 - Sentit de pertinença a una raça
 - Sentiment que l'identifica amb un grup ètnic amb valors, idees, conductes semblants.

En l'adopció internacional:

No té identitat ètnica: No coneix la cultura d'origen, no l'utilitza regularment ni pot partir d'ella per percebre i entendre el món.

4. L'IMPACTA DE LA RAÇA DIFERENT:

- L'adopció trans/racial li dóna visibilitat: un fet íntim està a la vista de tots.
- **Com han entès els pares el que això representa pel fill al llarg de la infància? Ells no en tenen experiència viscuda: Ser d'aquí amb un cos d'allà”**
- L'impacta de l'aspecte és encara més gran :“D'on sóc?”.
- Pubertat a edats precoces.
- Cos que no encaixa amb els canons de “bellesa” occidentals.
- Major dificultat en la construcció de la identitat:
L'adoptat no té els valors culturals, creences... que van associats a una ètnia.
Pèrdua del vincle entre ètnia i cultura.
“Ser d'aquí amb el cos d'allà”.

La societat el veu “d'allà”

Identificació amb grups d'immigrants o marginals en situacions dures

4. MODELS DE RELACIÓ FAMILIAR ENTORN A LA DIFERÈNCIA ÈTNICA

- **Família que reconeix les diferències:**
 - Permeten i creen un espai familiar on el fill/a pot explorar els sentiments de ser diferent i tractar-los.
 - Ambient en que es busca respostes als seus orígens i diferències.
 - Faciliten el desenvolupament de la identitat y sentiment de pertinença. Evita temors
- **Família que rebutja les diferències:**
 - No hi ha comunicació fluida. El fill/a no pot expressar preocupacions ni sentiments.
 - Esperen que el nen/a obliidi el fet de ser adoptat → dificultats per construir la seva història.
 - Desajustos de personalitat, problemes d' autoestima.
- **Família que insisteix en les diferències: risc en sentiment pertinença:**
 - Relacions familiars entorn les diferències.
 - S' associen conductes del nen/a a estereotips del seu origen. Rellevància dels antecedents genètics → dobles missatges cap família biològica i raça..

↓

Difícils identificacions familiars, sentiment d' abandó, distanciament emocional

**5. FUNCIO DE REPARACIO DELS PARES
PROCÉS D'ADAPTACIÓ
MÓN ESCOLAR**

5. FA 25 ANYS

- ✓ Qüestionament de les necessitats del menor. Tot ho repara l' estimació: “Només necessita sentir-se estimat”
- ✓ Desconeixement de l' abast de les conseqüències de la vida en orfenat: El nen anirà a millor...no notarà res, tot anirà bé.
- ✓ Desconeixement social de la importància del que es viu a la primera infància

5. FENT CAMÍ

- ✓ **Importància de les conseqüències de les negligències, carències i traumes viscuts**(teoria de l' aferrament, de la de models operatius interns i de la de la mentalització).
- ✓ **Procés d' adaptació: essencial per la construcció del vincle**
- ✓ Funció dels pares en la **reparació**: resposta sensible, mentalització.
- ✓ **Món escolar**: Conseqüències de les dificultats en l' aprenentatge.

5.

Cuidar/ estimar:

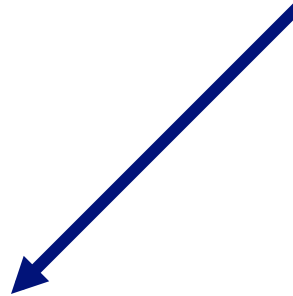
“Igual que el que necessiten tots els nens”

Coneixement necessitats de la infància

Reparar danys físics i psíquics.

Consciència de procés – evolució del nen a diferents ritmes i de forma parcial, segons àrees.

Aprofundiment en la funció de la família com a organitzador mental – neuronal.

**Coneixement de les necessitats del menor: procés d'adaptació.
Funció reparadora dels pares.**

5. ORGANITZADOR PSÍQUIC: RESPOSTA SENSIBLE

Interacció adequada pares - fill

Necessita d' un adult que sostingui, satisfaci, integri les seves necessitats

La forma d' interacció – relació entre pares i fill **s' internalitza i es fixa com un model operatiu intern** (forma de relació amb el món).

La resposta sensible dels pares és el principal organitzador psíquic i neuronal: qualitat de la criança

En el mon intern del nen promou:

- Sentiment de integració personal – seguretat. Aferrament segur.
- Autoestima i valoració adequada de la pròpia personalitat
- Capacitat pel vincle amorós, cooperatiu, recíproc.
- Organització i estructuració mental: experiències digerides.

En l' adoptat aquesta carència té serioses conseqüències (mancances greus en l' atenció a necessitats bàsiques)).

5. INFLUÈNCIA DE LES CARÈNCIES EN EL PSIQUISME

- Incorporació de **models de relació** fragmentats, rígids, distorsionats o insuficients. **Trasllat** a la relació amb família en ser adoptat.
- Vivència del **món com hostil**, no sap què en pot esperar, escassa confiança en adults. Dany en la relació amb iguals.
- No ha estat a la ment de ningú de forma suficientment completa, “ningú l’ ha pensat, conegut ...” : pobre i/o **caòtica estructuració mental...**

Escassa mentalització i funció reflexiva

Baixa tolerància a la frustració (Immediatesa, dificultat en los canvis, poca persistència front les dificultats)

Manca de regulació emocional (intensitat, no contenció).

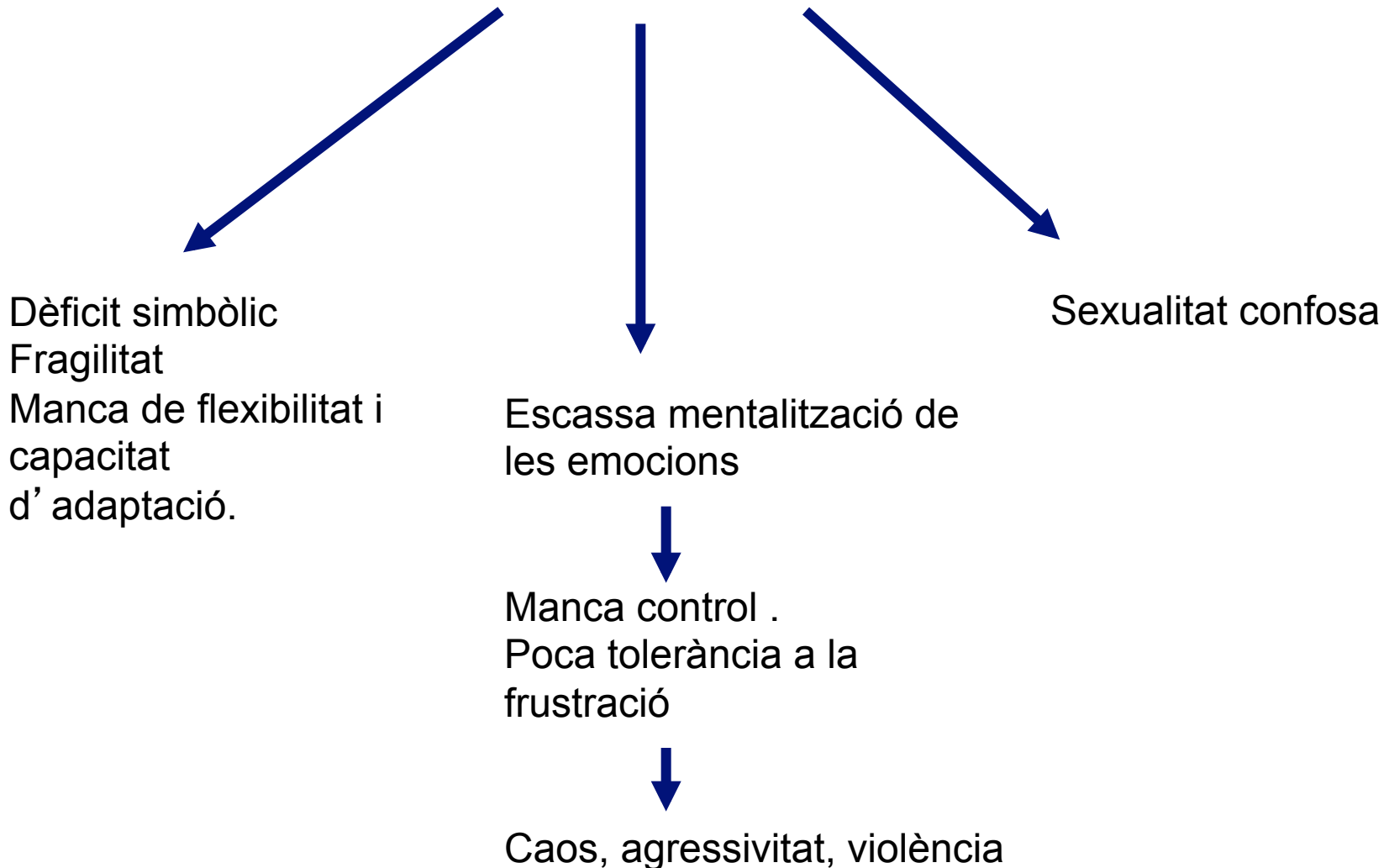
Pobre desenvolupament de la funció simbòlica: inhibició - pobresa del llenguatge.

Psiquisme poc preparat pels aprenentatges escolars tal i como es donen a la nostra societat i a l’edat esperada.

5. CONSEQÜÈNCIES DE LES CARÈNCIES I NEGLIGÈNCIES

CONDICIONS DE VIDA PRÈVIA, FAMÍLIA BIOLÒGICA / ORFENAT

5. MENTALIZACIÓ

Capacitat per representar-se mentalment els estats mentals d'un mateix i dels demès.

Dóna sentit a la pròpia conducta, a la dels altres i a la relació mútua.

Implica:

Capacitat per sostenir i regular una experiència emocional.

Reconèixer el món intern del altre.

Sostenir la incertesa.

Depèn:

De la intensitat i qualitat de les ansietats.

De la capacitat per contenir / contenir-se.

De la capacitat per simbolitzar (evolutiva al llarg del creixement).

5. ALGUNES CARACTERÍSTIQUES DEL FUNCIONAMENT DE RISC.

- Intensitat emocional interna i en les relacions
- Insuficient representació mental de les emocions i vivències
- Falta de contenció i regulació. Descàrrega del impuls..

Actuacions.

Defenses primitives: escissió, negació, identificació projectiva.

Conductes autodestructives (autolesions, mutilacions). Addiccions. Sexualitat confusa ...

Ràbia. Depressió. Ansietat. Pànico a noves pèrdues

DIFICULTATS PER MENTALITZAR EMOCIONS:

•**Dèficit en la maduració emocional.**

•**Dèficit en la organització/ estructuració del pensament i la capacitat reguladora.**

•**Dèficit simbòlic.**

CANVIS EN SER ADOPTAT

- **Noves pèrdues**
- **Ansietat front lo desconegut**
- **Canvi - desorientació en el codi de relacions:** relació de orfenat / relació de família.
- **Dificultat per orientar-se en la nova forma de vida** multiplicitat d'estímul diferents (abundància front a la precarietat ...).

EL PROCÉS DE VINCULACIÓ DEPENDRÀ DEL GRAU DE DESENVOLUPAMENT ANTERIOR AMB EL QUE ARRIBA EL MENOR

- Nens que han pogut **interioritzar algunes relacions. Vinculacions amb certa estabilitat.** Més o menys desenvolupament de funcions bàsiques de pensament (simbolització, raonament, llenguatge ...) i emocionals (reconeixement de l'altre, major o menor identificació d'estats anímics i de sentiments).
- Nens **danyats:** tracte amb escassa estabilitat, cura i atenció a les seves necessitats. **Escassa interiorització de relacions**, poques vinculacions. Dificultats en el desenvolupament de funcions bàsiques de pensament (llenguatge, simbolització, raonament) i emocionals: relacions parcials, fragmentades, ansietats profundes i catastròfiques, dificultats per establir vincles diferenciats.

En un primer període sovint el menor fa progressius canvis físics espectaculars, en la relació/vincle (segons sigui el seu món intern) i en el pensament i llenguatge (variable)...

PROCÉS D' ADAPTACIÓ

Expressió de necessitats profundes. Construint el vincle. Cap a la vinculació sòlida.

Regressions:

- Necessitats emocionals d' etapes anteriors no cobertes.
- Busca que s' atenguin els buits emocionals (no és caprici).
- Busca sentir-se el seu "bebè".
- Són l' oportunitat per a **solidificar el vincle amb els pares**.
- Els pares no ho han estat des de sempre, però "podien haver-ho estat": **base de filiació**.

Provocació, agressivitat:

- Reaccions violentes davant la frustració.
- En l' orfenat no ha après a tolerar-les. S' ha sotmès a elles.
- Té pendent aprendre amb els pares a mediar – acceptar la realitat.
- Expressa amb els pares la ràbia, l' enuig reprimat que va sentir amb els cuidadors.
- Necessita que els pares l' ajudin a modular les seves reaccions.

5. MÓN ESCOLAR. DIFICULTATS EN L'APRENTATGE

Falta d'estructura mental interna

Baix rendiment escolar, intel·ligència mitja / baixa

Desfases en coneixements. Problemes en el llenguatge.

Dificultats de regulació emocional.

Poca empatia

Estrès pels esforços

Dèficit cognitiu acumulatiu

Nens privats d'experiències cognoscitives.

Entorns sense relacions significatives i estímuls sans.

5. DIFICULTATS EN LA CONDUCTA I LA RELACIÓ

Escassa capacitat reflexiva/ dificultat en la contenció emocional

- **Dificultat en les relacions socials.** Poca empatia.

Baix umbral de frustració

- Reaccions intenses, poc autocontrol.
- Agressivitat verbal i/o física.
- Rebuig dels límits: els viu com un càstig ... actuacions problemàtiques.

A més rebuig. Més reaccions
agressives.

L'escola augmenta sancions..

Escalada de tensió. Perpetuació dels conflictes.

No és un problema de límits

5. CANVIS/ ORÍGENS/ RAÇA I ESCOLA

- **Comprensió** de l'adopció per part dels mestres i educadors. Tracta adequat a la **diversitat. Adequar les activitats de classe.**
 - La història de l'adopció és **privada.**
 - **Atenció a les diferències racials** que el vinculen explícitament a l'adopció.
-
- **Comentaris de companys:** desconeixent / burles / rebuig. Tracte ocult.

Baixa autoestima, escassa confiança en sí mateix. Aïllament, oposició.

5. ASPECTES DE LA NOSTRA ESCOLARITAT QUE NO AJUDAN

- **Incorporació segons l'edat.** Dèficit evolutiu / maduratiu.
- **Pocs reforços escolars específics.** Atenció al **dèficit acumulatiu cognitiu.**
- **Expectatives poc realistes: Aprenentatge al seu abast.**
- **Poca formació** dels docents en l'adopció. Falta de recursos i respostes adequades.

CONCLUSIONS

- Un nen adoptat arrastra seqüeles **emocionals** i de **aprenentatge**.
 - Necessita un entorn protector i estimulador de capacitats.
 - Necessita temps i recolzament continuat.

CAPACITATS DELS PARES QUE AJUDEN

En relació als conflictes i dissensions

- **Expectatives realistes i no fer-se falses il·lusions:** per molt bé que ho fem hi hauran conflictes. Mentalitzar-se per assumir-los.
- **Capacitat per a contenir i per a contenir-se** front als moments d'agressivitat i violència del fill en que aquest ataca al vincle. **Sostenir** l'intens dolor del fill i el propi.
- **Tolerar-se** els moments d'ambivalència cap al fill, no passar-se factura, perdonar-se: **confiança en el vincle**, flexibilitat.
- **Tolerar-se les equivocacions:** permetre's el tanteig i les rectificacions.
- **Capacitat per aguantar les incomprensions del entorn**, de la mateixa família, de l'escola, amics...
- **Aguantar la mirada d'estranyesa i reprovació** cap el fill i les seves actituds, que sovint tampoc serà enteses.

No perdre l'esperança, connectar amb el sentit profund de la decisió que un dia varem prendre.

PARES

Per desenvolupar-se psíquicament el nen necessita trobar la seva pròpia ment en la ment del altre

- Empatitzar amb els sentiments i vivències que el desborden.
- Donar sentit al que viu i donar significat als sentiments i actituds evitant les culpabilitzacions.

“Llegir”: Comprensió dels estats mentals del nen

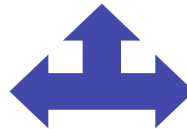

Comunicació interactiva que organitza l' experiència del nen* (El menor adoptat ha acumulat moltes experiències prèvies “no comprensibles” que l' han desorganitzat emocionalment)

Impulsa procés de mentalització en el nen*

La mentalització dels pares actua **reflexiva** com a protector de la relació. Afavoreix un aferrament segur.

Desenvolupament de la funció i de la capacitat d simbolització. Consciència de si mateix.

Integració pensament i emoció

RISCOS

- **Projectar les dificultats en la genètica:** “A saber com eren els biològics”
Dificultat per revisar la relació mútua: “No podem fer-hi res, és així ... Ens ha tocat”.
-
- Visió equivocada** del nen: **ÉS** gandul, dominant, agressiu, passa de tot ...
-
- **Relacions conflictives** entre pares i fill, entre mestre i alumne. **Cercles viciosos d'acció / reacció.**
 - Cerca de **solucions parcials:** reforços escolars, hàbits rígids...
 - **Diagnòstics prematurs:** Hiperactivitat, impulsivitat. Dèficit atenció. Oposicionisme. Trastorn de personalitat.

Vincles afectius fràgils entre pares i fill.

**Perpetuació de carències afectives en el nen.
Cronificació dels conflictes de relació entre pares i fills. Distància emocional.**

Possibles trastorns o patologies: aprenentatge, personalitat.

Risc en l'evolució del nen i de la família.

SITUACIÓ ACTUAL

- Famílies amb capacitat i més preparades, fills que es desenvolupen bé tot i tenir conflictes específics.
- Famílies amb capacitat però amb fills danyats que mostren clares conductes de risc a partir de l'adolescència.
- Nens que arriben cada cop més grans:
 - Alguns arriben amb capacitat pels vincles
 - Alguns arriben molt danyats, després d'experiències traumàtiques
- Associacions de pares actives i implicades. Ofereixen experiència i formació.
- Equips professionals especialitzats. Publicacions. Jornades, xerrades ...
- Equips de professionals d'altres àmbits més sensibilitzats però amb formació escassa. Formació en adopció entre diferents col·lectius professionals molt irregular. No reglada.
- Món de l'ensenyament poc preparat per atendre les necessitats dels menors que arriben. Manca de formació.
- Adopció internacional cada cop menys nombrosa. Llistes d'espera llargues. Arribada de menors en situacions de risc: grans, danyats...

Adoptar es cada cop més complex i difícil